(Parhad o'r dudalen flaen)
ansawdd llawer o'r cyhoeddiadau hyn — ffurf sydd yn llai tebygol o oroesi na chyfrolau rhwymedig. Nid yw'r ffurf ansylweddol yn tueddu i ennill parch cyffredin — mae dyn yn fwy tebygol o golli neu waredu pamffledi na llyfrau. Dangoswyd hyn gan stori wir am weddw'r ffermwr defaid o Sir Gaernarfon y bu ei deulu yn ymwneud â threialon cŵn defaid am sawl cenhedlaeth. Erbyn iddo farw roedd ganddo lawer o gofnodion pwyllgorau, cofnodion llinach, catalogau a phamffledi eraill yn dilyn hanes y gamp o'r dechrau yn lleol ac yn genedlaethol. Ond llosgodd y weddw y rhain i gyd a dim ond y llyfrau sylweddol megis Beibl Peter Williams oedd ar ôl i'w cynnig i'r Llyfrgell Genedlaethol.

I'r mwyafrif o leygwyr, efallai mai catalogau sioeau yw'r mwyaf cyfarwydd o'r cyhoeddiadau sy'n ymwneud ag anifeiliaid y fferm. Serch hynny, nid yw'r sioeau amaethyddol yr ydych yn ymweld â hwy yn ystod yr haf yn cynnwys dosbarthiadau ar gyfer y bridiau Cymreig yn unig. Fel arfer bydd yno hefyd ddosbarthiadau ar gyfer bridiau eraill a ddatblygodd dros y ffin, ar y cyfandir neu hyd yn oed mewn rhannau eraill o'r byd erbyn hyn.

Fel arfer, cymysg hefyd yw'r sioeau mwy arbenigol sy'n ymwneud ag anifeiliaid fel cŵn, cathod, adar neu gwningod, er ambell waith bydd cymdeithasau fel y Welsh Terrier Association neu'r Springer Spaniel Club of South Wales yn trefnu sioeau yn arbennig ar gyfer math arbennig o gi. Pa un ai ydynt yn rhai arbenigol neu'n rhai cyffredinol, heb os nac onibai, sioeau cŵn yw uchafbwynt byd y sioeau yng Nghymru. Gyda 125 o gymdeithasau cŵn ledled y wlad, o Lynfi i Lŷn ac o Dreherbert i Dreffynnon, yn cynnal hyd at dri digwyddiad bob blwyddyn, ni fydd un wythnos o'r flwyddyn yn mynd heibio heb fod sawl sioe wedi ei threfnu. Mae'r rhif mor uchel nes y bu'n rhaid i gangen Cymru o'r Kennel Club gyhoeddi dyddiadur sy'n rhestru a chadw trefn ar yr holl ddigwyddiadau. Yn gysylltiedig â phob sioe fe argreffir atodlen a chatalog — tipyn o waith argraffu i'r cwmnïau argraffu lleol.

Cynhyrchir catalog er mwyn hyrwyddo trefniadau sioe o ran y swyddogion, yn ogystal â rhoi gwybodaeth am y cystadleuwyr i ymwelwyr. Mewn gwirionedd nid yw catalog ond yn gofnod o leoliad ac amser y sioe ynghyd â rhestr o'r anifeiliaid a gymerodd ran a'u perchnogion. Ceir hefyd enwau swyddogion y sioe. Er mor syml yw hyn, mae casgliad o gatalogau dros gyfnod hir o amser yn ffynhonnell bwysig o wybodaeth a all ddangos pob math o bethau eraill. Enghraifft syml o hyn yw catalogau sioeau amaethyddol, sy'n adlewyrchu newidiadau ym myd amaeth gyda chatalogau cynnar â dosbarthiadau niferus yn orlawn o geffylau gwedd tra bod catalogau diweddarach yn cynnwys mwy o ddosbarthiadau ar gyfer merlod bychain i'r plant. Dengys rhediad o gatalogau sioeau cŵn y cynnydd mewn bridiau ecsotig — arwydd o'r symiau sylweddol o arian y mae pobl yn barod i wario ar eu hobïau yn y dyddiau hyn. Yn 1994, mae'n bosib y gwelwch fwy o gŵn sy'n hannu o Dibet na chŵn traddodiadol Gymreig hyd yn oed mewn sioe leol fel sioe Cymdeithas Arddangos Cŵn Aberystwyth a gyhelir yn nhiriogaeth y corgwn. Annisgwyl hefyd yw'r ffaith y gall catalogau sioeau lleol hefyd fod o ddefnydd i'r sawl sy'n gwneud ymchwil i hanes teuluol gan dangos yn glir ddiddordebau eu cyndeidiau ym maes amaethyddiaeth.

I'r mwyafrif o bobl, rwy'n siŵr mai braidd yn sych yr ymddengys llawer o'r llenyddiaeth uchod (er fod enwau hir a phert yr anifeiliaid yn gallu bod yn hwyl), ond i'r sawl sydd â gwir ddiddordeb mae pori rhwng cloriau'r cyhoeddiadau hyn yn dod ag oriau o bleser amheuthun, er efallai mai ansylweddol yw eu ffurf. Ond pa mor bleserus bynnag yw'r sioe fach leol ar ddiwrnod heulog o haf, faint ohonom fyddai'n ystyried cadw'r catalog? Oherwydd y diofalwch hwn, mae hen gatalogau'n eitemau prin. Efallai y dylai pobl wneud mwy o ymdrech i'w casglu a'u cadw ar gyfer selogion y dyfodol. Ond cofiwch chi, petai rhywun yn mynd ati i gasglu'r holl gyhoeddiadau sy'n ymwneud ag anifeiliaid yng Nghymru, fe fyddai ganddo lyfrgell go fawr ymhen dim o amser!

DAVID E. HUGHES
21 Stryd Madog, Llandudno
Gwynedd, LL30 2TL
Ffôn: (0492) 877700 neu 876243
DEWIS HELAETH O LYFRAU AIL-LAW
AR WERTH BOB AMSER.
Ar agor: Llun – Sadwrn 9.00 – 5.00

DATHLIADAU 1994

800	gorffen *Descriptio Kambriae* Gerallt Gymro	1194
700	gwrthryfel Madog ap Llywelyn yn erbyn Edward I	1294
450	geni Edmwnd Prys (1544-1623), bardd, archddiacon Meirionnydd	1544
350	marw Rhys Prichard (1579-1644, 'Y Ficer Prichard', bardd, ficer Llanymddyfri	1644
	marw Dr John Davies (*c.*1567-1644), Mallwyd, ysgolhaig	1644
300	marw Siôn Dafydd Las (John Davies), bardd teulu Nannau, yr olaf o'r beirdd teulu	1694
250	geni Dafydd Morris (1744-91), Tŵrgwyn, emynydd	1744
	geni Joseph Parry (1744-1826), peintiwr ac ysgrythwr	1744
	geni Thomas Beynon (1744-1833), archddiacon Ceredigion a noddwr eisteddfodau	1744
	geni Josiah Rees (1744-1804), gweinidog Undodaidd, sefydlydd *Trysorfa Gwybodaeth (Yr Eurgrawn)*	1744
	cyhoeddi *Aleluja*, casgliad cyntaf Williams Pantycelyn o emynau	1744
200	geni David Hughes (1794?-1862), 'Eos Iâl', awdur 'Ar gyfer heddiw'r bore'	1794?
	geni David Thomas (1794-1882), arloeswr y diwydiant haearn yn U.D.A.	1794
	geni Charles Nice Davies (1794-1842), gweinidog ac athro Annibynnol	1794
	geni Evan Davies (1794-1855) 'Eta Delta', gweinidog Annibynnol a newyddiadurwr	1794
	marwDafydd William (1720/1-94), Llandeilo Fach, emynydd	1794
	marw Stephen Davies, Caerfyrddin, arweinydd gyda'r Bedyddwyr	1794
	Marw Syr William Jones, dwyreiniwr ac ysgolhaig o dras Cymreig	1794
150	geni Watcyn Wyn (1844-1905), bardd ac emynydd	1844
	geni Henry Owen (1844-1919), hynafiaethydd, trysorydd cyntaf Llyfrgell Genedlaethol Cymru	1844
	geni Ellis Edwards (1844-1915), prifathro Coleg y Bala	1844
	geni Griffith Ellis (1844-1913), Bootle, gweinidog amlwg gyda'r Methodistiaid Calfinaidd	1844
	geni Tudno (Thomas Tudno Jones, 1844-95), bardd	1844
	geni J. Roland Phillips (1844-87, hanesydd y Rhyfel Cartref yng Nghymru	1844
	geni Hugh Davies (1844-1907), 'Pencerdd Maelor', cerddor, arloesydd Tonic Sol-ffa	1844
	geni Syr Daniel Morris (1844-1933), llysieuegwr	1844
	marw Thomas William (1761-1844), emynydd	1844
	marw Dafydd Siencyn Morgan (1752-1844), athro canu, arloesydd cerddorol	1844
	marw Richard Mills (1809-44), 'Rhydderch Hael', cerddor a llenor cerddorol	1844
	marw Azariah Shadrach (1774-1844), emynydd, sefydlydd yr achos Annibynnol yn Aberystwyth	1844
	marw James Hughes (1779-1844), 'Iago Trichrug', bardd, esboniwr Beiblaidd	1844
	cyhoeddi *Ancient National Airs of Gwent and Morganwg*, Maria Jane Williams	1844
100	geni W. Ambrose Bebb (1894-1955), llenor, hanesydd	1894
	geni J. T. Jones (1894-1975), Porthmadog, llenor, cyfieithydd Shakespeare	1894
	geni Simon B. Jones (1894-1964), bardd, un o 'Fois y Cilie'	1894
	geni H. R. Jones (1894-1930), sylfaenydd Plaid Cymru	1894
	marw John Davies (1841-94), 'Taliesin Hirathog', bardd	1894
	marw Thomas Williams (1807-94), 'Hafrenyd', cerddor	1894
	marw John Bickerton Morgan (1859-94), daearegwr	1894
	marw Robert Piercy (1825-94), peiriannydd sifil	1894
	marw David Griffith (1800-94), 'Clwydfard', bardd, archdderwydd	1894
	marw H. H. Vivian (1821-94), diwydiannwr, barwn Abertawe	1894
50	marw Alun Lewis (1915-44), bardd	1944
	marw J. G. Moelwyn Hughes (1869-1944), bardd, emynydd	1944
	marw Arglwydd Davies, Llandinam (1880-1944)	1944
	marw G. Hartwell Jones (1859-1944), offeiriad, hanesydd	1944
	marw R. D. Rowland (1853?-1944), 'Anthropos', awdur llyfrau plant	1944